

УДК 811.163.3'373.7

УДК 811.161.1'373.7

Биљана МИРЧЕВСКА-БОШЕВА

Филолошки факултет „Блаже Конески“

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

biljana.mirchevska@gmail.com

ПРЕТСТАВАТА ЗА ЖЕНАТА (ВРЗ МАТЕРИЈАЛ ОД МАКЕДОНСКАТА И ОД РУСКАТА ЗООНИМСКА ФРАЗЕОЛОГИЈА)

Апстракт: Во овој труд фокусот ќе биде ставен на претставата за жената врз материјал од зоонимската фразеологија во македонскиот и во рускиот јазик и ќе се направи обид да се утврдат сличностите или евентуалните разлики во зоонимите кои најчесто се користат за оваа цел, а преку тоа и да се согледаат стереотипите за жените во двете култури и да се утврдат евентуалните промени во однос на традиционалната и современата претстава за жената.

Клучни зборови: фразеологија, жена, македонски јазик, руски јазик

Вовед

Основна појдовна точка за овој труд е ставот на Штрбац (2018: 2) дека фразеолошкиот фонд на еден јазик претставува надворешна, вербализирана манифестација на човековиот концептуален систем, т.е. на идеите на човекот за себе и за светот што го опкружува и за начинот на кој тој ја толкува реалноста, па според тоа, анализата на фразеолошкиот материјал може да помогне во откривањето на сфаќањата и стереотипите за жената во едно општество. Поткрепа за ваквата претпоставка претставува и мислењето на Хрњак (Hrnjak 2014) според која фразеологијата во својата суштина е антропоцентрично ориентирана и ги прикажува воспоставените сфаќања за различните аспекти на човечкото битие, создава богата и повеќеслојна слика за припадниците на двата пола, која не е ограничена само на разбирањето на биолошки условените специфичности на секој од нив, туку, напротив, на фразеолошкото ниво на јазикот се отсликуваат опште-

ствено и културолошки условените сфаќања и стереотипи за карактеристиките на мажите и жените, за типичните форми на нивното однесување и родови улоги што им ги наметнува заедницата во која живеат.

Кога зборуваме за жената, кај говорителите на различни јазици се раѓаат различни асоцијации, но најчесто жената има подредена улога во однос на мажот: таа мора да биде добра домаќинка, способна да ја работи речиси секоја работа, мора да биде љубезна, трпелива, послушна, нежна, верна, убава. Типичните карактеристики што се поврзани со претставата за жената се: убавина, добрина, глупост и лукавство. Покрај лингвистичките, важна улога во формирањето на содржината на концептот *жена* играат и екстралингвистичките фактори, пред сè: општествените и историските услови, религијата, економскиот развој, социјалната средина во комбинација со биолошките карактеристики на жената. Треба да го земеме предвид и фактот дека „секој јазик се карактеризира со андроцентризам, траги на патријархалност и со игнорирање, потценување или негативно оценување на жените“ (Alekseenko 2008: 16).

Лексикографски толкувања

Според ТРМЈ и ДРМЈ *жена* е ‘1. лице според полот спротивно на мажот; женско лице во зрела возраст, 2. Брачен другар од женски пол; 3. Лице што за плата, награда работи во туѓа куќа; куќна помошничка’.

Во ТСРЈ за лексемата *женицина* ги регистрираме следниве значења: ‘1. Лицо, противоположное мужчине по полу, та, к-рая рождает детей и кормит их грудью; 2. Лицо женского пола, вступившее в брачные отношения’.

Без оглед на тоа што лексичката единица *жена* / *женицина* во двата разгледувани јазици се карактеризира со неутралност, кога се користи во говорот и во состав на фразеолошките единици започнуваат да се отсликуваат одредени начини на однесување, карактерни особини, интелектуални способности и сл.

Според тоа, и оваа анализа ќе ја земе предвид комплексноста на полето и ќе бидат разгледани следниве сегменти: надворешни карактеристики (пр. возраст, биолошки особености); внатрешни карактеристики (психолошки карактеристики, морални квалитети, интелектуални способности) и социјални карактеристики (семеен статус, односи со средината и сл.).¹

¹ При анализата се утврди дека често се преклопуваат по две значења кај една фразема (на пример надворешна карактеристика и интелектуална способност) и тоа ја прави строгата поделба на фраземите по разгледуваните сегменти невозможна.

Извори на материјал

Трудот е базиран на анализа на фраземи што во својата употреба се целосно или барем делумно ограничени на референтот од женски род, а содржат најмалку еден назив на животно или придавски форми изведени од називот, глаголи што означуваат дејство директно поврзано со животните, лексеми што означуваат дел од телото на животно, како и хипероним.

Како извори на материјал за анализа користени се: Фразеолошкиот речник на македонскиот јазик (2003-2009), Толковен речник на македонскиот јазик (<https://makedonski.gov.mk/>), Дигиталниот речник на македонскиот јазик (<https://makedonski.info.mk>) и Толковниот речник на современиот македонски јазик (<https://zoze.mk>) за македонски јазик и Толковый словарь русского языка (<https://ozhegov.info/slovar/>), Академический словарь русской фразеологии (2020), Большой фразеологический словарь русского языка (https://phrase_dictionary.academic.ru), Словарь-тезаурус современной русской идиоматики (2007), Фразеологический словарь русского литературного языка (<https://phraseology.academic.ru>) за руски јазик. Покрај ова, вклучени се и единици што се регистрирани во статии и монографии посветени на оваа тематика, а примерите за контекстуалната употреба се извлечени од CLASSLA корпусот на македонски јазик и Националниот корпус на рускиот јазик или од медиуми, форуми и слични електронски извори.

При ексцерпцијата на материјалот се забележува недостаток на родово релевантна информација во лексикографската обработка на фраземите. Морфолошките показатели во овој случај не помагаат бидејќи дел од лексемите се употребуваат за двата рода (пр. *свиња*). Во однос на овој проблем Зикова (2002), Колесникова (2003), Хрњак и Милковиќ (Hrnjak, Milković 2022) укажуваат дека е потребно воведување родово релевантна компонента при лексикографската обработка на фраземите низ дескриптивната компонента со помош на семи што укажуваат на денотат од машки или од женски пол и таа информација да биде присутна во дефиницијата и / или во илустрацијата. Пиираинен (сп. Hrnjak, Milković 2022) укажува на фактот дека често станува збор за обележано родово ограничување во употребата, но корпусните истражувања покажале дека степенот на родово ограниченост може да варира од фраземи кои исклучиво се однесуваат на референти од едниот пол до такви кои се во помала мера ограничени и почесто се употребуваат за означување на референти од машки односно од женски пол.

Анализа

Најпрво ќе бидат разгледани единиците што се однесуваат на надворешните карактеристики на жената. Така, во македонскиот јазик убавата женска надворешност се доловува со помош на метафорите ЖЕНАТА Е МАЧКА или ЖЕНАТА Е РИБА. Како мотивација за овој метафорички трансфер служи, пред сè, еластичноста и обликот на телото на жената. Како пример за реализација на оваа метафора служат фраземите: *добро маче/мачка*, *добра риба* кои според Томоска (2015: 21) се однесуваат на лице од женски пол, кое околината, а особено лицата од машки пол, го доживува како убаво, згодно, стројно.

АЦО ШПРТ: Извини... РИНГО ШАТКА: Нема гајле, за пријатели секогаш сум отворен. АЦО ШПРТ: Имаш женска? РИНГО ШАТКА: Имам женски! АЦО ШПРТ: Мене ми се свиѓа Нина, сестра му на Чкембарот! РИНГО ШАТКА: *Добра риба*, ама таксана! (blesok.mk)

Пејачката исфрлила уште една намирница од нејзината диета и дава сè од себе да биде, како што вели, *“добра мачка”* што е можно подолго, а одржувањето на витка линија е една од главните работи во овие напори. (lokalno.mk)

Во однос на мотивацијата за изборот на зоонимите може да се надоврземе на истражувањето на изразите што се однесуваат на посакувана жена во норвешкиот јазик во кое се заклучува дека сите изрази потекнуваат од метонимијата дел за целина во која женскиот полов орган се доведува во корелација со називи на птици или на мали крзнени животни (Tryti 1984: 171 сп. Ристивојевиќ Рајковиќ 2008 :51). Кон групата фраземи кои означуваат убава жена може да се додаде и споредбата на жената со газела која припаѓа на метафората ЖЕНАТА Е ДИВЕЧ ШТО ТРЕБА ДА СЕ ЛОВИ (Hines 1996, 1999).

За разлика од македонскиот јазик, убавата, стројна жена во рускиот се поистоветува со оса (*тонкая талия как у осы*, *осина талия* кои се користат во позитивна конотација и означуваат стројна женска силуета со посебен акцент на тенкиот струк), а грациозниот ѓд се поистоветува со лебед, паун, срна (*как пава - плавно, идет как пава, лебединая поступь, как лань лесная*), додека рибата се поврзува со слаба жена (за ова ќе стане збор малку подолу), а мачката со изглед на истоштен, изморен, исцрпен човек.

Свою будущую супругу Мишенька рисовал в воображении не иначе, как в виде высокой, полной, солидной и благочестивой женщины с *походкой как у павы* и почему-то непременно с длинною шалью на плечах. (<https://medsovetut.ru>)

Но кто стал настоящей русской красавицей, так это Любочка. Баронесса не наглядится на свою любимицу. Действительно, Любочка Орешкина расцвела

настоящей пышной лилией, белая, нежная, как барышня, с лебединой поступью, с плавными движениями стройной фигуры. (kartaslov.ru)

Покрај позитивната претстава за жената, постојат доста примери за отсликување на жената во негативна конотација.

Фраземата *красивая как кобыла сивая* која има ироничен призвук се користи за изразување непривлечна, неубава надворешност на жената што е поврзано со асоцијацијата за груба надворешност на сивата кобила.

Во овој дел се регистрирани и единиците кои се однесуваат на отстапките во телесната тежина. Големото и силно тело се смета за непожелна особина кај жените. Овде има преплетување на надворешната карактеристика со карактерната особина *мрзливост*. Врз основа на метафората **ДЕБЕЛИТЕ/МРЗЛИВИТЕ ЖЕНИ СЕ ГОЛЕМИ ЖИВОТНИ** се формирани следните примери: *дебела (како) крава* во македонскиот и *толстая корова* во рускиот јазик во кои зоонимот *крава* укажува на дебела жена која, поради својата ниска мобилност поврзана со преголемата тежина, често остава впечаток на мрзлив човек (Vidović Bolt 2011:102). Едно од објаснувањата за ваквиот став кон крупните домашни животни се темели на фактот дека тие поради својата големина се спори, забавени и затоа се доживуваат како помалку интелегентни преку метафоричка трансформација конкретно → апстрактно (Гортан-Премк 2004: 90–108), односно забавените физички состојби се доживуваат како конкретизација на забавени (или ниски) ментално-интелектуални реакции. Бавноста која се јавува како резултат на големината негативно се конотира бидејќи бавното движење го оневозможува вршителот да избегне опасност, а се поврзува со болест, старост и сл. (Vidović Bolt 2011: 108).

Преубавата плус-сајз манекенка ја нарекоа *дебела крава*, еве како им одговори (kanal5.com.mk)

Красивое имя, но я перестал любить его после первой встречи с этой рыжеволосой и безумно *толстой коровой*, которую легче перепрыгнуть, чем обойти. (kartaslov.ru)

Секое отстапување од идеалната тежина се критикува, па така и слабата жена во рускиот јазик се поистоветува со мачка, вошка или риба: *ободранная кошка, драная кошка, вошь в корсете, селедка в корсете, тонкая как щука*, додека во македонскиот јазик, како што беше кажано, рибата беше еталон за убава и згодна жена. Овие примери се доказ дека слабата жена не се перципираше како нешто позитивно и не соодветствувала на моделот на убава жена.

Какой еще ей нужно партии, этой *ободранной кошке*? — спрашивал себя его превосходительство, в раздражении забывая справедливость и называя так Ксению, изящная фигура которой еще так недавно его пленяла. (dic.academic.ru)

Доколку надворешниот изглед на жената во зоонимната фразеологија може да има и позитивна конотација, кога станува збор за интелектуалните способности на жената тие се исклучиво негативно конотирани.

Имајќи предвид дека домашните птици често се сметаат за глупави, симболичкиот потенцијал на зоонимската компонента е клучен за фраземите *има кокошкин мозок*, *има ѝйичји мозок*, *има сѝрачкин мозок* во македонскиот и *глужая как курица*, *куриные (цѝйлячѝи, ѝйичѝи) мозги* во рускиот јазик. Во основата на сликата лежи споредбата на интелектот на човекот со интелектот на кокошката. Со самата големина на телото непосредно е поврзана и големината на главата. Се разбира дека кога зборуваме за интелект фокусот е ставен на мозокот и главата како соматизми кои се поврзуваат со умствените способности. Всушност, главата во овие фраземи не се сфаќа само како соматизам, туку врз база на метафората ГЛАВАТА Е СКЛАДИШТЕ/КОНТЕЈНЕР таа станува знак за разум, интелигенција, т.е. мерка за разум, а големината на овој дел на телото асоцира на ‘големина’ на човековите интелектуални способности (Vidović Bolt 2014: 492).

Каждый мужчина должен нести свой крест в этой чертовой жизни... Женщины, господин гимназист, нас не поймут. У них *куриные мозги* (frazbook.ru)

Следен зооним што е застапен во овој материјал е *џуска*. Тој е застапен во фраземите *џлуџава како џуска, како џуска* во македонскиот јазик со значење ‘умствено ограничена’. Во основата на фраземата стои претставата за гуската како глупаво животно што е присутно и во толкувањето на лексемата *џуска* во ТРМЈ: 1. крупна, обично бела птица што плива, се користи за исхрана, а пердувите за изработка на постелнина и др., 2. глупава жена, 3. сад за вршење физиолошки потреби на болните.

Глупоста кај жената е поврзана често и со брбливост (*се раскокодакале како кокошки, раскудахтаться как курица*). Самиот глагол има неodobрувачко значење и покрај основното значење ‘испушта карактеристичен звук на кокошка’ има и преносно значење – ‘зборува гласно за неважни работи’ (<https://makedonski.info.mk>). Брбливоста, прекумерното зборување се смета за негативна карактеристика што им се припишува на жените, а подразбира дека тие зборуваат многу, брзо и гласно, често за нешто безначајно. Иако многу студии потврдиле дека не постои значајна разлика помеѓу полот и бројот на зборови изговорени во одреден временски период, фактот дека жените се стереотипно зборливи е општо прифатен.

Претходно изложениот став дека крупните домашни животни се доживуваат како помалку интелигентни наоѓа своја реализација во двете руски фраземи *Валаамова ослица* и *глупая как Валаамова ослица* кои се родово обележани и се користат во однос на женскиот пол. Во основата на овие фраземи лежи библиско сиже за пророкот Валаам кој јавал на својата магарица кон Моав за да го проколне народот на Израел. Ангел со извлечен меч ѝ го попречил патот на магарицата и таа почнала да се врти настрана. Валаам не го видел ангелот и почнал да ја тепа магарицата, поради што таа проговорила со човечки глас. Оттука произлегува значењето на оваа фразама: ‘крајно тивка и покорна личност која наеднаш го искажува своето мислење, несогласување со општото мислење, протест’. Но, оваа фразама има и второ значење: ‘екстремно тврдоглава, глупава жена’ (<https://phraseology.academic.ru>).

Потоа се izdelуваат фраземите во кои се среќава компонентата *лавица*. Станува збор за фраземите *се бори како лавица* и *храбра како лавица* во македонскиот и *защищать как лавица* и *буду сражаться как лавица* во рускиот јазик кои се користат за означување жена која е храбра и одлучна и подготвена да се соочи со непријатностите или проблемите за да ги реши. Од конкретните примери на употреба на овие фраземи може да се забележи дека има примери во кои жената излегува од традиционалниот стереотип на физички послаб и покорен пол и современата жена се опишува како некој што цврсто и одлучно чекори во различни сфери и се бори

за своите ставови и идеали, но многу често од примерите се забележува дека се однесуваат на храброст на жената која по секоја цена се бори да го заштити своето дете. Според Хрњак, во нивната длабинска структура ја препознаваме сликата на лавицата која ги брани своите младенчиња и претставува голема опасност бидејќи е подготвена да се бори и да ја покаже својата природа на крволочен свер кон сите што претставуваат закана за нејзиното потомство. Во формирањето на фразеолошкото значење, животинскиот инстинкт за зачувување на потомството може да се изедначи со мајчинскиот инстинкт и затоа овие фраземи често упатуваат на тоа дека жената се претвора во свер кога некој или нешто претставува закана за нејзините деца или семејство.

Его мама *заццицала*, *как лъвица*, ходила к нашим родителям, жаловалась, грозила по-всякому. (НКРЈ)

В одном из последних интервью актриса сказала: «Я буду *сражаться* за свою семью *как лъвица*. (НКРЈ)

Таа е жена која има неверојатна сила и способност, но и нејзе ѝ е потребен некој на кого ќе може да се потпре. Таа бара еднаков на себе па нејзиниот избраник не може да биде само обичен човек. Таа и за своите деца *се бори како лавица*. Секогаш ќе биде внимателна. (press24.mk)

Интересно е дека во однос на употребата на оваа фразема се забележуваат извесни промени, односно ваквата акција на жената не е секогаш и исклучиво насочена кон заштита на децата, туку веќе во заштита на своите мислења, ставови и идеали во професионалниот живот. Ова претставува отстапување од стереотипот и излегување на жената од просторот што се смета за нејзин и навлегување и освојување на други сфери што се сметале за ‘машки’.

Входившая в состав жюри программный директор «Кинотавра» Ситора Алиева *сражалась как лъвица* и выбила-таки специальное упоминание для «Поколения Пи» Виктора Гинзбурга. (НКРЈ)

Меркель *как лъвица заццицает* рекордный немецкий экспорт от попыток США и ряда стран ЕС ограничить его. (НКРЈ)

Ова е најубавото чувство што сум го имала откако сум дел од националниот тим. Целата репрезентација е горда, си поставивме една цел и *се боревме како лавици* до последната секунда. Пресреќни сме сите од целиот тим, јас лично, задоволна сум од мојата игра, но ова не е нашиот последен збор. Се надевам дека и понатаму ќе ја правиме Македонија горда и ќе редиме уште поголеми успеси како ракометна репрезентација”, вели Гакидова за Gol.mk. (gol.mk)

Во третото поле доминираат единиците *как курица с яйцом носиться*, *носиться как клуша (клушка, насадка) с кем*, *опекать как насадка кого*, *хлопотать как насадка (клуша) вокруг кого*, *носиться как кошка с котяти* *с кем* во рускиот и *како мачка со мачињата*, *како квачка на јајца*

во македонскиот јазик во кои се изразува типично мајчинско однесување, прекумерна грижа за своите деца. Ова повторно укажува на социјалниот статус и местото на жената во општеството.

Значењето на фразеолошката единица *ходийѝ (бегайѝ)* как за *џеленком* е малку поинакво и означува прекумерна грижа на жената за возрасен маж, најчесто грижата на мајката за веќе возрасен син. Иако женската улога на мајка е многу важна и има позитивна конотација, од примерите дадени во овој труд може да се види дека претераната грижа за семејството и домот има негативна конотација и се перципира негативно.

Заклучок

Во овој фразеолошки фрагмент се отсликуваат општествено воспоставените норми за местото на жената во однос на мажите, за моралните стандарди и барања наметнати од општеството кон жените, кои имале силно влијание врз формирањето на женскиот карактер, однесување и изглед, а исто така ги регулирале активностите во кои жените би можеле да се вклучат. Индустрискиот и економскиот развој, од друга страна, придонеле за зголемување на општествената активност на жените и им овозможиле на жените да се реализираат како професионалци во различни области.

Голем број особини што се универзални по природа всушност се одредени од биолошките карактеристики. Токму овие карактеристики често служат како стереотипи за перцепцијата на сликата на жената. Меѓутоа, пренесени од генерација на генерација во услови на доминација во културата на машките вредности, биолошки детерминирани карактеристики честопати се негативно оценети од општеството. Така, вербалните способности кои се поразвиени кај жените отколку кај мажите и желбата за воспоставување контакт со другите од перспектива на машката култура се толкуваат како брбливост, прекумерна љубопитност и склоност кон озборување; а емоционалноста на жените се перципира како неспособност да се контролираат себеси, неспособност на умот да ги контролира чувствата и однесувањето на жената.

Во истражувањето, беше откриено дека во сегментот „Надворешни карактеристики“ и во двата јазика жената добива естетска оценка и дека убавината е нејзината несомнена предност.

Внатрешните карактеристики на жените се особено значајни за двете култури со тоа што доминираат фраземите кои даваат негативна оценка. Сепак, како одраз на негативните квалитети на жените, фразеолошките

единици овозможуваат да се согледаат идеалните особини на женскиот карактер и однесување прифатени во двете општества.

Разгледувањето на полето „Социјални карактеристики“ покажа дека жените се реализираат себеси во традиционално женски улоги, но и дека ги развиваат своите активности во професионалната сфера. Обидувајќи се да се ослободат од вековната зависност од мажите, тие самите стекнуваат машки квалитети, честопати губејќи ја својата женственост, што, по правило, негативно се перципира од општеството. Сите овие процеси што се случуваат се рефлектираат во фразеолошките единици што се анализирани, но влијанието на традицијата е сè уште прилично силно и жената додека усвојува машки квалитети како професионалец, не се откажува од традиционалните женски улоги на сопруга, мајка, домаќинка. Во однос на застапените зооними може да се заклучи дека доминираат домашни животни кои извршуваат функции за кои не е потребен никаков интелектуален ангажман. Овие примери потврдуваат дека често фраземите се засновани на стереотипи, а не на научни факти.

Користена литература

- Белая, Е. Н. 2018. „Образ женщины в английских, французских и русских фразеологических единицах“. *Наука о человеке: гуманитарные исследования*, №3 (33). (<https://cyberleninka.ru/article/n/obraz-zhen-schiny-v-angliyskih-frantsuzskih-i-russkih-frazeologicheskikh-edinitseh>)
- Зыкова, И. 2002. *Способы конструирования гендера в английской фразеологии*. Москва: Едиториал УРСС.
- Колесникова, М. 2003. Гендерный анализ учебной лексикографии: проблемы и перспективы. *Материалы Третьей международной конференции Гендер: Язык, Культура, Коммуникация*. Москва: Московский государственный лингвистический университет, 61-63.
- Кутьева, М. 2009. „Семантика фразеологизмов с компонентом-орнитонимом в русском и испанском языках“. *Eslavistica Complutense*, 9: 97-113.
- Ристивојевић Рајковић, Н. 2008. „Зоонимска метафорика о мушкарцима и женама“, *Philologia*, 6, 45–52.
- Телия В.Н. 1996. *Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты*. Москва: «Языки русской культуры».
- Томоска, М. 2015. *Фразеолошкиите изрази со компоненти зооним во македонскиот јазик*. [Необјавен магистерски труд]. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“.

- Штрбац, Г. 2018. *Фразеологија о човеку и човек у фразеологији*. Нови Сад: Филозофски факултет.
- Hines, C. 1996. "She-wolves, tigresses, and morphosemantics". *Gender and Belief Systems. Proceedings of the Fourth Berkeley Women and Language Conference*. Berkeley: Berkeley University of California, 303-311.
- Hines, C. 1999. "Foxy chicks and Playboy bunny: A case study in metaphorical Lexicalization" *Cultural, Typological Psychological Perspectives on Cognitive Linguistics*. Amsterdam: Benjamin, 9-23.
- Hrnjak, A., Milković, L. 2022. "Leksikografska implementacija informacije o rodnom ograničenju ili rodnoj preferenciji u upotrebi rodno obilježenih frazema ruskoga jezika", *Philological Studies*, 20, 2, 164-187.
- Vidović Bolt, I. 2011. *Životinjski svijet u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Vidović Bolt, I. 2014. "Životinja kao (ne)inteligentni čovjekov prijatelj". *Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa Animalistički frazemi u slavenskim jezicima Životinje u frazeološkom ruhu*. Zagreb: Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu, 1-12.

Речници

- Академическиот словарь русској фразеологији*. ред. Баранов А.Н., Вознесенская М.М., Добровольский Д.О., Киселева К.Л., Козеренко А.Д. Москва: ЛЕКСРУС, 2020.
- Большой словарь русских поговорок* (<https://dic.academic.ru/contents.nsf/proverbs>),
- ДРМЈ = *Диџитален речник на македонскиот јазик* (<http://makedonski.info/>)
- БФСРЈ = *Большой фразеологический словарь русского языка* (https://phrase_dictionary.academic.ru)
- СД 1999 = *Славянские древности. Этнолингвистический словарь*. ред. Н.И. Толстого. Т. 2. Москва: «Международные отношения», 1999.
- СД 2009 = *Славянские древности. Этнолингвистический словарь*. ред. Н.И. Толстого. Т. 4. Москва: «Международные отношения», 2009.
- Словарь-тезаурус современной русской идиоматики*. ред. Баранов А.Н., Добровольский Д.О. Москва: Мир энциклопедии Аванта+, 2007.
- ТРМЈ = *Толковен речник на македонскиот јазик*. Ред. Кирил Конески, I–VI. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, 2003–2014.
- ТРСМЈ = *Толковниот речник на современиот македонски јазик* (<http://zoe.mk>)
- ТСРЈ = *Толковый словарь русского языка* (<https://ozhegov.info/slovar/>), (https://phrase_dictionary.academic.ru)

ФРМЈ= *Фразеолошки речник на македонскиот јазик*. Ред. Димитровски, Т. Ширилов, Т., I-III. Скопје: Огледало, 2003-2009.

ФСРЛЈ = Фразеологический словарь русского литературного языка (<https://phraseology.academic.ru>)

Фразеологический словарь русского литературного языка ((<https://phraseology.academic.ru>)

Rječnik simbola: mitovi, sni, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi. Chevalier J., Gheerbrant A. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, 1987.

Biljana MIRCHEVSKA-BOSHEVA

Blaže Koneski Faculty of Philology

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Skopje, Macedonia

THE IMAGES OF WOMEN (BASED ON MATERIAL FROM MACEDONIAN AND RUSSIAN ZOONYMIC PHRASEOLOGY)

Summary

This paper is focused on the images of women based on examples from zoonymic phraseology in Macedonian and Russian. It is an attempt to determine similarities or possible differences in the zonyms that are most often used for this purpose, and based on this to determine the stereotypes of women in both cultures and possible changes in relation to the traditional and contemporary representation of women.

Keywords: phraseology, woman, Macedonian language, Russian language.